

ВЧЕНИЙ ТА ПЕДАГОГ У ГАЛУЗІ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ, РАДІАЦІЙНОЇ ГІГІЄНИ ТА ТОКСИКОЛОГІЇ ПЕСТИЦИДІВ

14 липня 2022 року виповнилося 60 років від дня народження відомого Українського вченого у галузі профілактичної медицини, лікаря-гігієніста, талановитого педагога та громадського діяча, члена-кореспондента НАМН України, академіка Національної академії наук вищої освіти України, лауреата Державної премії України у галузі науки і техніки, премії у галузі профілактичної медицини НАМН України, Заслуженого діяча науки і техніки України, директора Інституту гігієни та екології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, який 35 років присвятив науковій, педагогічній та громадській діяльності, професора С.Т. Омельчука.

Сергій Тихонович Омельчук народився 14 липня 1962 року у селі Замшани Ратнівського (нині Ковельського) району Волинської області у родині сільських вчителів. 1979 року після закінчення середньої школи вступив на перший курс санітарно-гігієнічного факультету Київського медінституту, де успішно поєднував навчання з громадською діяльністю. 1985 року завершив навчання з відзнакою і рекомендацією на наукову роботу. У січні 1987 року лікар-гігієніст Омельчук С.Т. став асистентом кафедри загальної гігієни КМІ, а у грудні – очним аспірантом кафедри, де за наукового керівництва завідувача кафедри, професора Бардова В.Г. виконав

≡ люди. події. долі ≡

кандидатську дисертацію на тему: «Гигиеническое обоснование применения ультрафиолетовых лучей для профилактики хронической ишемической болезни сердца» і блискуче захистив її у 1991 році. Після короткочасного перебування у лабораторії гігієнічно-токсикологічних досліджень води та ґрунту Українського НДІ екогігієни і токсикології хімічних речовин імені Л.І. Медведя Омельчук С.Т. повертається у реорганізовану Альма матер – Український державний медичного університету імені О.О. Богомольця, де працює асистентом кафедри пропедевтики гігієни, військової та радіаційної гігієни. 1995 року навчальному закладу було надано статус національного, і він став іменуватися Національний медичний університет імені академіка О.О. Богомольця (НМУ). У 1995 році Сергій Тихонович обирається за конкурсом на посаду доцента кафедри пропедевтики гігієни та радіаційної гігієни НМУ і пра-

цює на цій посаді до 2003 року. 1996 року йому було присвоєно звання доцента.

У цей період повною мірою розкривається талант молодого вченого-гігієніста. Протягом 1990-2000 років він провів серію натурно відтворених експериментів у тридцятикілометровій зоні Чорнобильської АЕС, досліджуючи поєднану дію на організм малих доз іонізуючого випромінювання та екзогенних хімічних факторів. Отримані у ході досліджень матеріали дозволили Омельчуку С.Т. вперше у світі провести кількісну оцінку потенціального ефекту вираженості патологічних змін в організмі за ізольованої та поєднаної дії малих доз іонізуючого випромінювання та пестицидів, створити математичну модель залежності «доза-час» для введеної та поглинутої дози радіонуклідів за одночасного надходження до організму пестицидів і обґрунтувати коефіцієнти корекції допустимої добової дози їх надходження до організму людини на радіаційно забруднених територіях. Проведеними дослідженнями він зробив значний внесок у вирішення проблеми сполучної дії хімічних та фізичних факторів навколишнього середовища на здоров'я населення. Вперше у світі обґрунтував методичні підходи до регламентації пестицидів під час їх застосування на радіоактивно забруднених територіях та у зонах надзвичайних екологічних ситуацій. За результатами проведених досліджень і ретельного аналізу отриманих даних Сергій Тихонович виконав докторську дисертацію на тему: «Гігієна застосування пестицидів і аг-

рохімікатів на територіях, що зазнали радіоактивного забруднення, та у зонах надзвичайних екологічних ситуацій», яку блискуче захистив за спеціальністю 14.02.01 – гігієна.

У травні 2003 року доктор медичних наук С.Т. Омельчук обирається професором кафедри пропедевтики гігієни, військової та радіаційної гігієни і працює на цій посаді по квітень 2006 року (вчене звання професора йому присвоєно 2004 року). За рік він призначається, а потім обирається деканом тодішнього медичного факультету № 4 з Чернігівською філією (1990-2012). Протягом п'яти років роботу декана Сергій Тихонович вдало поєднує з виконанням обов'язків завідувача тодішньої кафедри гігієни харчування на умовах погодинної оплати. Від 2015 року й донині Омельчук С.Т. успішно очолює Інститут гігієни та екології НМУ імені О.О. Богомольця.

Професор С.Т. Омельчук є відомим в Україні та за її межами вченим у галузі пропедевтики гігієни, гігієни праці у сільському господарстві, гігієни харчування, військової та радіаційної гігієни, профілактичної токсикології, педагогіки вищої медичної освіти.

Результатом багаторічних досліджень впливу пестицидів на здоров'я професійних контингентів, населення та об'єкти довкілля, які були виконані за безпосередньої участі С.Т. Омельчука, було обґрунтовано понад 6000 гігієнічних нормативів і гігієнічних регламентів та понад 500 методів дослідження цих речовин в об'єктах довкілля.

За його керівництва захищено 4 докторських та 13 кандидатських дисертацій, завершується виконання ще трьох кандидатських і однієї докторської дисертацій.

Омельчук С.Т. є автором та співавтором майже 1000

друкованих праць, зокрема 10 монографій, 20 підручників та навчальних посібників з загальної гігієни, гігієни харчування, радіаційної гігієни, пропедевтики гігієни та екології людини, авторського свідоцтва на винахід, 28 патентів України. Серед основних монографій, підручників та навчальних посібників – монографія «Противовоспалительное питание в профилактике и лечении хронических неинфекционных (в том числе опухолевых) заболеваний человека. Молекулярные защитные механизмы биоактивных компонентов пищи: монография» (2014), монографія «Groundwater Resource Characterisation and Management Aspects» (2019), довідник «Пестициди» (2019), «Детоксикационное питание: молекулярные основы редокс-зависимой регуляции функционального состояния мезенхимальных и раковых стволовых клеток ингредиентами пищи» (2021), підручник «Hygiene and ecology» (2022).

Наукову діяльність професора С.Т. Омельчука відзначено державою. За цикл наукових праць «Розробка та впровадження екологічно безпечних технологій боротьби з бур'янами» у складі авторського колективу він удостоєний звання лауреата Державної премії України у галузі науки і техніки за 2010 рік. За серію наукових праць «Комбінована дія екзогенних хімічних речовин та радіонуклідів» удостоєний премії НАМН України у галузі профілактичної медицини за 2001 рік.

Він є Заслуженим діячем науки і техніки (2013), академіком Національної академії наук вищої освіти України (2015), а 2021 року обирається членом-кореспондентом НАМН України.

Омельчук С.Т. здійснює значну громадську роботу: є членом спеціалізованих

вчених рад Д 26.003.01 НМУ імені О.О. Богомольця та Д 26.604.01 ДУ «Інститут громадського здоров'я імені О.М. Марзєєва НАМН України», експертом комісії з питань гігієнічного регламентування пестицидів Комітету з питань гігієнічного регламентування МОЗ України, членом апробаційної ради «Гігієна», членом Циклової методичної комісії з гігієнічних дисциплін, членом редакційної ради журналів «Водозабезпечення та водне господарство», «Гігієна населених місць», «Український науково-медичний молодіжний журнал», «Єдине здоров'я та проблеми харчування України», «Медична наука України».

Омельчук С.Т. є педагогом, науковцем, який працює на розвиток науки, лікарем, що завжди відстоює позиції профілактичної медицини. Володіючи великим досвідом і знаннями, він завжди готовий поділитися ними з колегами та учнями. Неоціненний досвід отримали ті, хто пройшов школу Сергія Тихоновича – ерудованого, вимогливого, далекоглядного, принципового науковця і водночас уважної, доброї, інтелігентної, чуйної і порядної людини.

Омельчук С.Т. зробив вагомий внесок у розвиток Інституту гігієни та екології, структурного підрозділу Національного медичного університету імені О.О. Богомольця й профілактичної медицини України загалом, користується повагою серед медичної спільноти.

Від щирого серця зичимо ювілярові міцного здоров'я, щастя, благополуччя та реалізації творчих задумів.

Колективи Інституту гігієни та екології, кафедр гігієни та екології № 1, 2, 3 та 4 Національного медичного університету імені О.О. Богомольця